

Inga gästrikar i Paris

I ÅRETS FRIDROTTS-VM

Unga svenska mästare. Nell (Sjöström) Ersson var prisutdelare för SM på 200 meter i år. Hon gratulerar 19-åriga Jenny Ljunggren från Helsingborg (JEM-tvåa) och minns säkert året 1952, då hon som 17-åring vann SM på 100 och 200 meter på Norra idrottsplatsen i Sandviken.

Gästrikland hade ingen aktiv i friidrotts-VM i Paris 23-31 augusti. Senast härifrån i ett VM, OS eller EM är spjutkastaren Peter Borglund, utslagen i kvaltävlingen i Stuttgart-VM 1993.

Hälsingen Peter, tävlande för Gefle IF, är nog den gästrik som varit med i flest mästerskap eller sju stycken från EM i Stuttgart 1986 till nämnda VM i samma stad sju år senare. Peter blev som bäst nia på 78.22 meter i Seoul-OS 1988 och elva i VM 1987.

VM i friidrott hade premiär i Helsingfors 1983. Före det var Olympiska Spelen friidrottens VM men internationella friidrottsförbundet behövde ännu en inkomstkälla att ösa ur. Claes Rahm deltog i tresteg i Helsingfors men blev utslagen i kvaltävlingen på 16.09 meter.

Claes representerade Sverige även i EM 1986 och 1990.

Diskuskastaren Göran Svensson misslyckades i VM 1987 i Rom, fick inget godkänt kast. I EM 1990 i Split tävlade Ewa Johansson på 400 meter häck och i laget på 4x400 meter. Hon kom från en hälsingeklubb till GIF precis som Peter, Claes och Göran.

Senaste gästrik i ett VM var Eero Kinaret, 101:a i terräng-VM 1980.

Bo "Skackan" Forssander gjorde ett gästspel här och sprang då 110 meter häck i OS 1972 i München. Gävlebon Åke Nilsson kom sexa i spjut i Mexiko-OS 1968 på 83.48. Han hade i kvalet det längsta kastet. I finalen stämde det inte lika väl för unge Åke. Terriern Ove Berg, Hofors AIF, slogs ut i sitt kval på 1 500 meter i samma OS.

Ett 30-tal gästrikar har sedan 1900 i Paris representerat Sverige i OS. Henry Eriksson i GIF tog OS-guld på 1 500 i London 1948 och före det ett EM-silver i Oslo 1946 (efter Lennart Strand, Malmö AI).

Denne, Gunder Häggs arvtagare, var favorit till OS-guldet i London men Henry ville mer. I ett regntungt lopp

hemförde han en av Sveriges tre guldmedaljer, den enda i löpning. Anders Gärderuds tog nästa OS-guld i löpning 28 år senare på 3.000 meter hinder 1976 i Montreal.

Gunder, som 1942 satte elva världsrekord på 1 500 till 5 000 meter för Gefle IF, kom aldrig med i EM eller OS. Andra världskriget 1939-1945 stoppade OS i Helsingfors 1940 och även EM i Oslo 1942 samt OS i London 1944.

I mars 1946 avstängdes 27-årige Gunder Hägg, då i Malmö AI, på livstid för sina brott mot amatörreglerna. Han tog straffet med en klackspark. Det påstås att när det kom i radion och fru Daisy förmedlade beskedet till honom sa han bara:

"Å fan. Nu tar vi en kopp kaffe på det." Gunder var mätt på idrott.

"Gunder Hägg är den störste någonsin."

Det hävdar Mats Åkerlind, Gefle IF:are och statistiker med gott omdöme.

Tog OS-medalj i London. Folke Alnevik, 1 14 IF, hade del i Sveriges OS-brons på 4x400 meter 1948. Han blev placerad på 400 meter (50.2).

Åttonde SM-guldet till SAIK?

Sandvikens AIK Bandy har sju SM-guld för seniorer, damer 1993 och herrar:

1945, 1946, 1997, 2000, 2002, 2003

Säsonger i allsvenskan:

SAIK	63	SM-guld 6 (herrar)
Edsbyns IF	58	4, senast 1978
Bollnäs GIF	51	2, senast 1956
Broberg	51	5, senast 1977

Allsvenska skyttekungar (gästrikar) från 1931:

1934: Einar Ask (i IFK Uppsala)	18 mål
1937: Henry Muhrén, Skutskärs IF	5
1943: Thure Siljeholm, IK Huga	13
1946: Stig Johansson, Sandvikens AIK	14
1949: Einar Ask, d:o	12
1953: Henry Muhrén, Skutskärs IF	10
1972: Lars "Knatten" Olsson, SAIK	41
1976: Knatten	34
1977: Knatten	38
1978: Knatten	39
1980: Knatten	40
1997: Hans Åström, SAIK	44
2000: Magnus Muhrén, d:o	55

Juhani Mursu och Anders Bergström var några av gästerna, när Sandvikens Atletklubb firade 60-årsjubileet på restaurang Klara. Finländaren Mursu, med VM-merit och såväl finska som nordiska titlar, satsade i april 1970 på ett världsrekord i press på Jernvallen.

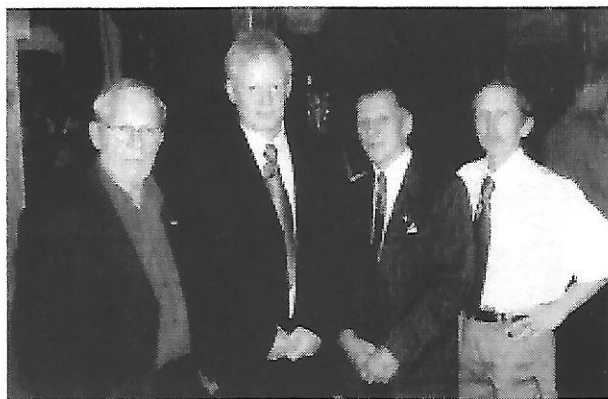
Han lyckades men rekordet godkändes inte, då domarna inte var internationellt godkända.

Gävlebon Anders Bergström fick däremot i SM på Jernvallen 1996 sitt svenska och nordiska rekord i klassen +108 kg på 220 kg godkänt och var en populär deltagare i Arne-Pokalen.

Arne Norrback, nybliven veteranvärldsmästare, är med 10 senior-SM-guld, 60 svenska rekord och goda placeringar i EM, VM och för-OS (trea) 1975 också en jubilar – har varit SAK:are i drygt 40 år.

Mursu, Bergström och Norrback var bland 60-talet gäster, som firade den aktade atletklubben, som fått nytt liv på senare år efter upprustningen av Jernvallens idrottshall. Förr räckte luften i källarlokalen inte till, nu kan ingen klaga. Styrketräningslokalen är ljus och inspirerande, och i SAK finns tränarerfarenhet som är guld värt för bland andra SAIK Bandys damer och herrar.

Hannu Virkkunens tränarinsatser belönades också av Svenska Tyngdlyftningsförbundet. Hannu uppskattade kanske än mer att fem, sex av "hans flickor", SAIKs bandydamer, deltog i festen.

Fyra sega gubbar i SAK.

Juhani Mursu, Tommy Olofsson, ordförande, Arne Norrback och Pekka Jussi gladdes tillsammans på Sandvikens Atletklubbs välordnade 60-årsfest.

- Vi är ju många sega gubbar, säger ordförande Tommy Olofsson med 20 år i SAK.

Han gläds över ett uppsving för styrkelyft bland de 300 medlemmarna och hoppas att flera tar nya grepp i klassiska olympiska grenen, som Arne Norrback, 65 år, fortfarande håller levande.

KAJ ANNEBRANT

Idrotten kom tidigt till Gävle

Friidrotten kom tidigt till Gävle och Gästrikland och gästrikar hade framgångar i OS 1912 fram till 1992, så har distriktet inte lyckas få fram en mästerskapselit på senare år. Det blir också allt svårare att räkna till i konkurrens mot världsstjärnor från betydligt fler länder än under början av 1900-talet.

Gästrikaras OS-medaljerna kan sammanfattas med:

1912: Stockholm: Josef Ternström (1888-1953), Gefle IF, guld i lag i terräng.

1920: Antwerpen: Erik Almlöf (1891-1971), IFK Gävle, brons i tresteg, 14.27.

1948: Folke Alnevik (1919-), I 14 IF, brons på 4x400 m.

Stafettgiganten Bertil von Wachenfeldt, fostrad i Storkviks IF, och Dan Waern, som ung hos Gefle IF, har dock givit Gästrikland skäl att glädjas på 30-talet och runt 1960, ett år då Dan slog till med fjärdeplats på 1 500 meter i Rom-OS 1960 (EM-silver i Stockholm.1958)

Bertil von Wachenfeldt var med och tog brons på 4x400 meter i första EM 1934 och fick en likadan medalj i Paris 1938. Då deltog män och kvinnor för första gången i samma EM. Det hade dröjt till 1928 innan kvinnor tilläts tävla i OS. De svenska erövrade två bronsmedaljer.

Första officiella dam-SM avgjordes förresten på Strömvallen i Gävle 1928.

Nell Sjöström, Kvinnliga idrottsklubben i Sandviken, var första Gästrikedam i ett OS – 1952 när hon sprang 100 meter och 4x100 meter samt fick del i ett svenskt och nordiskt rekord. I Walter Nyström (1915-) hade Sandviken ännu en OS-deltagare i Helsingfors. Han var då 36 år, nästan 37, då han inom en månad blev näst bäst i världen på 10 000 meter efter frustande tjeckiska lokomotivet Emil Zatopek. (Trefaldig OS-guldmedaljör 1952).

Walter överraskade med en sjätte plats, endast drygt sex sekunder från en bronsmedalj.

Han satte personligt rekord, senare svenskt rekord och ännu ett, och hans 29.23,8 gäller ännu som distriktsrekord i Gästrikland och årets millopp i SM vanns på drygt minuten sämre tid. I och med svenska rekordet i landskampen mot Tyskland 1952 är Walter Nyström historisk.

Han fick Svenska Dagbladets bragdmedalj och glöms aldrig. Långt upp i hög ålder kunde han ses springa motionsrundor, men nu nöjer han sig som 87-åring med att gå en runda dagligen.

Henry Eriksson var en av brandchef Sven Rohléns mest lyckade värvingar på 1940-talet. En annan var Gösta "Sågmyra" Bergkvist, en tredje Ingvar Bengtsson, en fjärde Olle Åberg. Två femteplatser i OS 1948, Ingvar på 800 och Gösta på 1 500 meter, en sjunde i OS 1952 genom Olle Åberg på 1 500 meter är fina framgångar.

Ingvar Bengtsson var EM-fyra på 800 meter 1950. Ett världsrekord på 4x880 yards 1947 blev inte godkänt, då Hans Liljekvist, sedan länge Sandvikenbo, varit avstängd efter proffsrafsten i anslutning till att Gunder Hägg straffades på livstid.

Gustav Östling, I 14 IF, sprang in som OS-sjuva på maraton 1948, tolvva 1952. Olle Laessker, Gefle Sports bäste, kom tillbaka från EM i Oslo 1946 med två guld i längd och 4x100 meter.

I historieböckerna finns mera en gästrik kan glädjas åt: Gefle IF, född 1882, är landets äldsta flergrensförening. Första tävlingen i friidrott hölls 1884. GIF:s första SM-guld tog Erik Wiklund 1898 på 1 500 och 10 000 meter. Isaak Westergren är känd som den som lanserat spikskon och liggande start på 100 meter.

KAJ ANNEBRANT

Ribban dallrade

AV LENNART ZACKRISSON

Ribban dallrade en fantastisk augusti-söndag 1958 på Stockholms Stadion, då Rickard Dahl hade sin stora dag och blev Europamästare i höjd med Stig "Stickan" Pettersson som trea. I boken om höjdhopp påminns alla friidrottsvänner om händelser och namn inom en gren, där dagens framgångar för Stefan Holm och Kajsa Bergqvist har en lång, obruten tradition.

Åke Ödmark var förste svensk över två meter 1941. Anton Bolinder vann EM i Oslo på 1.99 1946. Bengt "Benke" Nilsson blev 1954 Europamästare på 2.02. Rickard Dahl hade sin stora dag i EM-finalen 1958, tog 2.12. Stig "Stickan" Pettersson i Kronobergs IK var bland de fem bästa i tre OS, fyra i OS 1964 på 2.14 och två i EM 1962.

Kjell-Åke "Sörmarkarn" Nilsson, Kenneth Lundmark, Jan Dahlgren, Rune Almén gjorde sina avtryck i stora mästerskap, men det var med Patrik Sjöberg som Sverige fick en världskändis. 16-årige Patrik tog SM-guld 1981. Sen följde OS-brons 1988, OS-silver 1992, VM-guld 1987 och inne-VM-guld 1987-1988-1992. Patrik satte världsrekordet på 2.42 "en magisk kväll" på Stockholms Stadion.

Patrik var efter det med i SM i Gävle, väntade ut alla medtävlare och gick in på 2.18, som han tog med överdragsbyxorna på i sitt enda hopp i tävlingen. Detta och mycket annat, inte endast om höjdhopp utan om friidrott i stort och förändringen från amatör- till proffssport kan

läsas i boken Ribban dallrar. Damerna före Kajsa är inte glömda, och tidsandan har fångats in.

Jönköpingstjejen Gun Larking, OS-fyra på 1.67 1956, blev Europas vackraste idrottsflicka. I Susanne Lorentzon hade Kajsa en sentida föregångare, Susanne var första svenska över 1.90. 1985 hoppade hon 1.94 - svenskt rekord tills Kajsa hoppade 1.95 tolv år senare..

Den som läser Ribban dallrar påminns om personligheter, nerver och rävspel som gav segrar, skador som satte stopp för stjärnskott, irrbloss som oväntat segrade och snabbt blev glömda.

Gästrikland tycks inte haft mycket att komma med i den av våra friidrottsgrenar, som blivit uppmärksammas som få. Jag hittar i boken på Ribban dallrar 462 sidor blott några få rader.

Teodor Blom, IFK Gävle, kom åtta i höjd i Paris-OS 1900 på 1.50, en amerikan vann på 1.90. Spjutkastaren Erik Lemming kom sjua på 1.70. Lisa Hannula, Gefle IF, var trea i inne-SM på 1.72 år 2001.

KAJ ANNEBRANT

Ribban dallrar

– en berättelse om höjdhopp från Anton Bolinder till Kajsa Bergqvist. Lennart Zackrisson, Z-förlaget 2003, 462 sidor. Pris: ca 265 kr. ISBN 91-974486-0-5

Skidsportens historia längd

AV VIDAR MARTINELL

Norrmannen Björn Dählie och ryskan Jelena Välbe är världens genom tiderna främsta manlige respektive kvinnliga skidåkare. Gunde Svan och Sixten Jernberg samt Galina Kulakova och Raisa Smetanina var de som främst hotade Björns och Jelenas toppplats.

Ett 40-tal skidexperter från hela Norden står för resultatet, som redovisas i en ny bok - Skidsportens historia längd 1980-1999, skriven av Vidar Martinell.

Han sätter med boken, hans sjätte om skidor sedan 1992, punkt för ett väldokumenterat, intressant och väl-skrivet arbete om skidsporten med rötter i Norge och från 1880-talet i Sverige med Gävle som en viktig anhalt för utbredningen väster- och söderut.

Sandvikenbon Frille Eriksson, en av landets mest erfarna skidjournalister, har alla rätt i toppen på herr- och damlistan med 25 respektive 15 namn. Björn och Jelena var båda på första plats på vardera 32 rankinglistor. Sixten Jernberg fick åtta förstaplatser och Galina Kulakova fem. Sixten hade totalt 957,5 poäng. Björn 1046 och Gunde 960,5 poäng.

Skidkungen Mora-Nisse Karlsson är åtta med även Thomas Wassberg (sexa) före sig.

Toini Gustafsson, 65 år, är med en åttonde plats bästa svenska skiddam. Frille ville ha en trettonde på Toini och en femtonde plats på Sonja Edström (artonde i slutliga listan).

Skidsportens historia är ett uppslagsverk för alla kalenderbitare men också intressant för många skidvänner, som vill veta mer om sina favoriter och deras bedrifter i skidvärlden.

Ingen gästrikherre finns bland de 31 bästa i SM genom tiderna från 1910 i Härnösand.

Men Barbro Martinsson-Grahn (uppväxt i Valbo) och Meeri Bodelid, Högbo GIF, är på sjunde och tionde plats. Dessutom är Britt Strandberg (Lundén), gävlebo nu, fjortonde.

Barbro och Meeri har vardera fyra individuella SM-guld, Britt ett.

Matti Kuosku, HGIF, är med två segrar i Vasaloppet (1974 och 1976) samt totalsegrar i Världscupen i långlopp 1979 och 1980 en av de stora. Gunnel Mörtberg, Högbo AIK, är historisk som en i Sveriges segrande damlag i Svenska Skidspelens stafett år 1982.

Gunnel, Eva Lindqvist, HGIF, Ing-Marie Carlström, HAIK, Stig Jäder, Jäderfors SK, har erövrat poäng i världscupen till och med 1999 (Mathias Danielsson, Årsunda IF senare.)

Högbo AIK vann SM-stafetten 3x5 km 1981 och 1984. (Kristina Olzon var med i båda.)

Gävle (eller Gästrikland), SM-arrangör 1911, borde få en chans att svara för ett SM.

KAJ ANNEBRANT

Skidsportens historia, längd 1980-1999

Vidar Martinell 2003. ISBN 91-631-3632-5
Cirkapris: 295 kronor, 271 sidor.

Gefle IF mot Sandvikens AIK

- KLASSKAMP I TIDIG FOTBOLL?

Fotbollens tidiga utveckling i Gefle IF har blivit grundligt undersökt i ett projektarbete i historia på gymnasiet. Jonas Larsson, som också är engagerad supporter i Gefle IF:s klack, har verkligen gått till källorna, det vill säga till de allra tidigaste protokollen samt till annan dokumentation i föreningen.

Samtidigt har författaren använt aktuell idrottsforskning och då framför allt Tomas Anderssons stora standardverk, avhandlingen "Kung Fotboll", om den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950. I sin doktorsavhandling ägnar Andersson nämligen överraskande stor uppmärksamhet åt den tidiga Gästrikfotbollen. Till exempel åt rivaliteten mellan Gefle IF och Sandvikens AIK.

I sitt arbete besvarar Jonas Larsson först den ofta ställda frågan: Varför var idrotten så tidigt stark i Gävle? Liksom andra svarar han, att det berodde på tidiga influenser utifrån till hamn- och köpmannastaden och tack vare eldsjälar, en var Robert Carrick.

Särskilt stark var påverkan från engelsk fotboll, som förändrats från "gentlemannafotboll" för överklass och medelklass till en mer proffsinriktad fotboll för industrialismens arbetarklass.

Ur starkt personligt engagemang föddes fotbollen i Gefle IF. Omedelbara framgångar säkrade snabbt tillväxten och framtiden. Gefle IF medlemsantal ökade mycket starkt mellan 1897 och 1901, samtidigt som föreningens fotbollslag vann Clarence von Rosens pokal. Men ökningen hade också som förklaring att arbetarklassen tog upp fotbollen och började bilda föreningar som Sandvikens AIK (IK Stjärnan 1901), Gävle Godtemplare (1906) och Brynäs IF (1912). Medelklassen slöt sig då alltmer till GIF.

Jonas Larsson visar tydligt den sociala sammansättningen av de tidiga styrelserna i GIF med mest: Kontorister, skattmästare, kontorschefer, bokhållare och grosshandlare. Självklart bara män. Dessutom bodde de i vissa av stadens kvarter. Under storstrejken (1909) fick även Gefle IF:s styrelse en förfrågan om föreningen kunde tänka sig assistera poliskåren med 25 medlemmar. Enligt Larsson ställde sig styrelsen positiv men hos medlemmarna fanns inget intresse.

I uppsatsen kompletteras kunskapen om Gävles första idrottsplats Strömdalen. Från början försökte och lyckades Gefle IF få den att framstå som sin egen. Efter motstånd från andra föreningar grep Gävle stad in. Idrottsplatsen skulle nyttjas rättvist av föreningarna. I andra städer som Norrköping, Eskilstuna och Göteborg förekom också tvister mellan en etablerad "medelklassklubb" och nystartade, mer arbetarpräglade klubbar.

Värd särskild uppmärksamhet är de bråk och den tidiga "huliganism", som kom att sätta prägel på matcherna mot

Sandvikens AIK. För GIF var SAIK arbetarklubben från bruket.

Under storstrejken var SAIK:s verksamhet vilande, och klubben splittrades genom olika inställning till strejken. Men från 1912 var det åter fullt pådrag både på och utanför fotbollsplanen i Sandviken.

Den lokala pressen tog tydlig ställning och underblåste en hotfull stämning. SAIK vann 1912 hemma med klara 4-0 och inte ens Sandvikens Tidning försvarade publiken: "*Det är ytterst pinsamt att behöfva vara vittne till hur främmande sympatiska spelare förhånas.*"

Nästa match på Strömdalen väckte än mer rabalder. Kanske för att GIF förlorade med 1-8.

De boende runt Strömdalen klagade på Gävletidningarnas insändarsidor över den tillresta publiken från Sandviken: "*Mera poliser!*"

Så följde i en seriematch den värsta incidenten. Den som Tomas Andersson i sin forskning kallar för den svenska fotbollens första "huligankris". Sandvikens Tidning anklagade också hemmapubliken för att ha hånat Gävlespelarna till och med när de låg skadade. Grupper av åskådare gav sig på både gästerna och domaren efter matchen.

Gefle Dagblad - som enligt Larsson - hade många medlemmar i Gefle IF skrädde inte orden: "*En av de många Gävlespelare som lovats stryk hade kategoriskt vägrat att resa till Sandviken. Endast tack vare en äldre Sandvikensarbeters ingripande kunde gävleborna undgå att bli ytterligare misshandlade*"

Socialdemokratiska Arbetarbladet var lika vass i sitt omdöme om Sandvikenpubliken: "*Uppträdde likt en nyss från dårhuset utsläppt samling mindre vetande*" Idrottsplatsen i Sandviken stängdes av distriktsförbundet och SAIK förbjöds att spela på annan ort.

Svenska fotbollsförbundet hävde beslutet under förutsättning att SAIK spelade sina hemmamatcher i Gävle!

I Gästriklands fotbollshistoria har Jonas Larsson hittat händelser, som väcker nyfikenhet att söka vidare. Samtidigt sätter han in fotbollens tidiga utveckling i ett givande, allmänt kulturhistoriskt och socialt perspektiv.

Han driver tesen att fotbollen kring 1900 var starkt präglad av klasstillhörighet. Gefle IF var ursprungligen en förening för de högre samhällsklasserna. Men fotbollen där växte och vann framgångar först när underlaget i samhället spreds.

Stimulerande slutsatser som kanske inte alla håller med om? Men man skulle gärna se liknande kulturhistoriska perspektiv på idrottshistorien blir fortsatta forskningsuppgifter. Mycket rättvist vann Jonas Larsson med sin forskning i Gefle IF:s tidigaste historia det pris som Gävle Gille varje år delar ut till det bästa lokalhistoriska projektarbetet i Gävle.

BO NORDLUND

Riksronden

UR IDROTTHISTORISKA MEDLEMSBLAD

Sammanställd av Kaj Annebrant

Idrottsminnen, Hälsinglands Idrottshistoriska Sällskap. Årgång 12, nr. 3 april 2003

När Riksidrottsförbundet fyllde 50 år 1953 fanns 240 föreningar med 17.676 medlemmar registrerade i Hälsinglands Idrottsförbund. I år, 50 år senare, finns 470 föreningar med ett medlemsantal på omkring 60.000 personer.

Idrottsminnen, Jämtlands läns Idrottshistoriska förening, Nr 1 augusti 2003

John Ericsson, fartygspropellerns uppfinnare och Monitors skapare, var jämtlänning från Oviken och fältjägarofficer på Frösö läger några sommarveckor 1821-1826. Han var regementets bästa idrottsman och påstås ha lyft en kanon som vägde 240 kilo.

John, född 1803, intresserades för idrott av Per Henrik Ling, gymnastikens fader, och han inledde i hela sitt liv dagen med gymnastik och en kall avrivning samt avslutade dagarna i New York med en fem kilometer promenad före midnatt varje kväll.

"Säg mig den idrott, som går upp mot skidåkning! Vilken fröjd för själ och sinne."

Det sa rektorn vid läroverket i Sundsvall till sina elever 1877, och han anses vara den som anordnade den första riktiga skidtävlingen i vårt land.

Den första allmänna tävlingen i Sverige svarade dock Stockholms Skidlöparklubb några år senare, 1879. Den fick en fortsättning såväl i Stockholm som ute i landsorten. I Norge kom Föreningen för skididrottens främjande i gång 1883.

De svenska skidpionjärerna Adolf Heijkensköld, Erik Frestadius, Folke Wanche och Viktor Balck besökte Holmenkolltävlingarna i Oslo 1892. De inspirerades att bilda en kommitté i Sverige och svarade för en längd- och backtävling på Djurgården samma år.

Föreningen För Skidlöpningens Främjande i Sverige bildades 23 mars 1893.

Småländska Idrottsminnen, Smålands Idrottshistoriska Sällskap, Årgång 15, nr 1 2003

Småland finns fem idrottsplatser av 100 i Sverige som fick kulturminnesskyltar 7 september:

Stadsparksvallen och Tipshallen i Jönköping, invigd 1984, och den första med fullstor plan i fotboll, **Norra Klevalliden** i Huskvarna och betydelsefull för både motor- och cykelsporten. Är känd som Sveriges enda riktiga backe av internationell klass.

Dessutom Perstorpögölen utanför Eksjö, där SM-finalen i bandy spelades 1949, och Nässjö IF besegrade Edsbyn med 7-1 inför 14 809 åskådare. Som promenaderat några kilometer i skogen. De köpte också alla de 18 000 korvar, som arrangören beställt.

Den femte minnesvärda idrottsplatsen är Scandinavian Raceway i Anderstorp, som "Smokie" Åsberg i stort skapade. Och där det bjöds motorsport på högsta nivå – Formel 1-racing.

SIS har 836 medlemmar fördelade på 728 enskilda och 108 föreningar/specialdistriktsförbund.

Ett närmål är 900 medlemmar.

Nr 2 2003

Handbollen är yngst av de klassiska bollsporterna. 29 november 1925 spelades första matchen i Småland inomhus inför publik. Sporten kom från Tyskland via Danmark till vårt land. En av pionjärerna var major Bertil Uggla (han med morgongymnastiken i radio) vid Svea Livgarde i Stockholm. Skolungdom och militärer lockades första av den nya sporten.

Karlskrona-Flottan och Stockholms-Flottan var framgångsrika under 1930-talet. Lokalbristen, inte minst i Göteborg, hämmade utvecklingen där. Med hjälp av pengar från nya Tipstjänst var det från mitten av 1930-talet lättare att finansiera byggen av handbolls- och tennishallar. Den i Ystad blev färdig 1936, Jernvallen i Sandviken och Alvikshallen i Stockholm 1937, Mässhallen i Göteborg och Eriksdalshallen i Stockholm 1939.

Kalmar FF har ännu en gång kvalificerat sig till allsvenskan i fotboll. 1970 kom Lars "Laban" Arnesson som tränare till KFF och med honom en modernare och tuffare träning. Laban hade en gedigen tränarutbildning i grunden och lade i samråd med klubbens ledning grunden till en ny storhetstid för KFF.

Sandvikenbon stannade tre säsongen i Kalmar och gjorde KFF till ett stabilt topplag i tvåan.

Efter tiden i Småland blev han förbundskapten för ungdomslandslaget U-21 1973-1975 och för U-23 1976-1979 samt slutligen för A-landslaget 1980-1985.

(Kalmar FF är tillbaka i allsvenskan nästa säsong.)

VIS-aren. Värmlands Idrottshistoriska Sällskap. Årgång 20, nr 3 2003

Greta Johansson (simhopp), Magda Julin (konståkning), Toini Gustavsson (längdskidor), Ulrika Knape (simhopp), Agneta Andersson (kanot), Pernilla Wiberg (alpint) har mycket gemensamt – är de enda svenska idrottsskinnorna med ett individuellt olympiskt guld.

Toini, Ulrika och Agneta har dessutom värmländsk anknytning.

(Pia Hansen tog guld i lerduveskytte, grenen dubbeltrap, i Sydney 2000)

Värmlands idrottshistoriska idrottsplatser (bland de 100 i Sverige 2203) är:

Stora Valla i Degerfors (1938), **Sandbäckstjärn i Karlstad** (SM-arena i bandy 1934, då "de blå tomtarna", Slottsbron vann över IFK Uppsala med tre Forsbackabor i laget: Einar Ask, Roland Carlberg och Evert Åslund med 6-0, **Karlhytteområdet i Filipstad** (flera SM på skidor), **Malta-sträckan i Svenska Rallyt i Bergsäng** och **Ångevi idrottsplats i Fors-haga**, där hockeyn tog fart i Värmland på 1940-talet på en uppspölad fotbollsplan. 1960 först fick FIF en konstfryst bana. I tolv säsonger mellan 1946 och 1962 spelade klubben i högsta nationella serien.

Nr 4 2003

I VIS-aren erinras om idrottsmän som gjort sin hembygd känd: "Sörmarkarn", Kjell-Åke Nilsson, "Likenäsarn", Artur Olsson, "Köla-Sten" Olsson, "Köla-Inge" Lindqvist och "Finnskoga-Lasse Olsson.

Östergötlands Idrottshistoriska Sällskap. Årgång 5, nr 2 2003

Idrottsklubben Sleipner (som besegrade Sandvikens IF i allsvenskan i fotboll när Jernvallen invigdes 2 juni 1940) fyllde 100 år 27 april i år. Sleipner blev svenska mästare 1938 och den första stjärnan var Tore Keller.

Han behövde alltid en kavaj eller kostym till bortamatcherna – var ett proffs, som dock inte tog chansen att provspela för Liverpool. Tore spelade 25 landskamper fram till 1938 och var nationalidol tillsammans med Sven Rydell efter OS i Paris 1924.

Arne Linderholm, Gustav "Gutta" Wetterström, Harry "Cuba" Andersson, bröderna Roland och Curt Hjelm, Allan "Palta" Johansson, Kalle "Viking" Johansson jämte Hilding "Kila" Sköld räknas till Sleipners stora spelare.

Wetterström, "Cuba", Hjelm, "Palta" och "Viking" spelade i invigningsmatchen mot SIF på Jernvallen 1940. (0-2)

SOF-BULLETINEN, Sveriges Olympiahistorikers Förening, Nr 3* 2003

Ordförande Björn Waldén, Saltsjöbaden, vice ordförande Owe Fröberg, Nykvarn, kassör Ingvar Öhrn, Vallentuna och redaktör SOF-Bulletinen Stig Nilsson, Trångsund.

Stockholmsidrottens glömda historia lyfts fram i boken I startgroparna. Profiler, pionjärer och klubbar i Stockholms tidigare idrottsliv. Den handlar om idrottens glömda aktörer, ledare och aktiva i mindre kända föreningar och sådana som för länge sedan lämnat arenorna.

264 sidor, 298 kronor (+ frakt) kan beställas på telefon 08-508 297 58.

Den första officiella fotbollsmatchen i Sverige spelades på Heden i Göteborg den 22 maj 1882 mellan Örgryte IS och Lyckans Soldater. De första enhetliga fotbollsreglerna kom 1885. De tre första klubbarna var Stockholms, Göteborgs och Visby Bollklubbar.

I London-OS 1948 i fotboll som Sverige vann, deltog Indien och spelade mot Frankrike, som segrade med 2-1. Indierna spelade barfota med plåsterlappar som skydd för tårna. Indien fick två straffsparkar. Båda slogs bort.

I Paris-OS fick Sverige sitt första OS-guld, egentligen ett halvt, då tre danskar ingick i laget, som fick ersätta USA i dragkampen mot Frankrike. Nordborna vann enkelt. Men fick ingen medalj – däremot varsin kikare som belöning.

Idrott Historia Samhälle, SVIF-Nytt, nr 2 2003

Nyhetsbrev från Svenska Idrottshistoriska Föreningen, fyra nummer årligen

Var det Köping-Kalle Gustavsson som gav namn åt epitetet "Boll-Kalle"? Det funderar Per Kunkell, Västmanlands Idrottsförbund, över. Han har en legend från Köping 1900 att Kalle Gustavsson, född 1888, var bollhämtare bakom ena målet och blev en liten publikfavorit.

Köpingsborna började kalla honom Boll-Kalle, påstås det. Han representerade som vuxen Sverige i fyra OS 1908-1924 och gjorde Sveriges första mål när landskampsutbytet kom igång.

Astrid Pettersson är Sveriges första kvinnliga boxare. Hon fotograferades 3 oktober 1923 på Alex Weimarks boxningsinstitut i Stockholm, Skandinavians största enligt reklamen, på 125 kvadratmeter.

Weimark skapade under 1930-talet De Feta Herrarnas Klubb, där medlemmarna svettades på motionscyklar och med sit-ups och gymnastik försökte gå ner i vikt. Isaac Grünewald, en stor konstnär, var ordförande och komikern Eric Gustavsson sekreterare.

Proffsboxaren Harry Persson tränade också i lokalen mitt i Stockholm.

Under en idrottsdebatt 29 mars 1949 i riksdagen (beskriven av idrottsprofessor Jan Lindroth) kom olika åsikter fram om idrottens betydelse.

Rickard Lindström, socialdemokratisk tidningsman, sa bland annat: "Det är så, herr talman, att populära rörelser och stämningar piska också mycket kloka och förnuftiga män framför sig och komma dem att falla offer för generella uppfattningar, som vid närmare påseende visa sig sakna varje underlag. Idrottsrörelsen tillhör denna grupp av rörelser, som vi ha hört här i dag från olika håll, hur man betygat sin högaktning för idrotten och uppskattning av dess betydelse. Jag förstår det inte. Vad ger idrotten en människa i andligt avseende? Jag vet på förhand, att när två stycken springa i kapp, måste en komma först. Det kan hos mig inte väcka någon sensation, det kan inte inge mig någon lockelse."

Carl Axel Mannerskantz, högerman och officer:

"Han (Rickard Lindström) undrade över vad detta utövande av idrott ger i andligt avseende. Ja, att han undrar däröver, bevisar ju också, att han själv aldrig har sysslat med idrott. Men, herr talman, att syssla med idrott har jag haft till en ganska omfattande hobby under min tidigare levnad, och jag ska be att få tala om för min gode vän Rickard Lindström, att då man deltar i en idrottstävling, är det inte bara fråga om att ha sin muskulatur i ordning eller ha en massör, som sätter en i fysiskt gott skick, utan i de allra flesta fall fordras en oerhörd anspänning av energi och uthållighet och, i vissa idrotter, koncentrationsförmåga, något som är synnerligen hälsosamt.

Därtill kommer själva lagandan när det gäller de idrotter, där lagspel förekommer, där man över upp sin förmåga att inte tänka för mycket på sin egen status som på att gemensamt göra energiprestationer för laget."

Ett cykelmuseum i Varberg

Varberg som cykelstad grundades 1908. I dag är Monark en del av Cycleurope. Och 1999 invigdes ett cykelmuseum i Stallet, Varbergs fästning. Det omfattar tre våningar och visar i stort cykelns historia från höghjulning till mountainbike men också tre moderna cyklar från tillverkningen i Sverige i dag:

Skeppshult i Småland, Monark i Varberg och Rex i Halmstad.

Kurs i olympiska historia

Idrottshögskolan i Stockholm, invid Stadion, ordnar i vår en kvällskurs i olympisk historia. Det riktar bland annat till dagens unga sportjournalister som anses historielösa. Alla med en grundläggande behörighet för högskolestudier är dock välkomna en kväll i veckan.

Hedesunda IF och Ockelbo IF fyller 100 år 2004!

Vår bok **Gästrikaidrottens före 1950** gavs ut 1998 men kan ännu köpas för 100 kronor

GHF finns även bakom **Boken om Jernvallen - Sextio Spännande År** (100 kronor) och **Sandvikens AIK 100 år samt Sandvikens IF 75 år**.

Kaj Annebrant, en i styrelsen sedan 1990, har dessutom skrivit **Ett års avstängning blev livstidsstraff** - En bok om Sandvikenbon Hans Liljekvist och proffsrafsten 1946.

Gävle Skidkamrater 30 år

Idrottshistoriker söker sig gärna långt tillbaka. 1940- och 1950 är väl de närmaste årtiondena som blivit ordentligt uppmärksammade. Nu börjar det nog bli tid att flytta fram positionerna och dokumentera föreningar och personligheter från tiden 1960 - 1970.

Med sådan dokumentation bör det finnas gott underlag för att utreda föreningars uppkomst och utveckling. En förening som startade 1973 är Gävle SK och trots att den bara fyller 30 år kan en kort historik vara på sin plats.

Vasaloppsåkare och skidmotionärer tyckte att Gävle borde ha en specialklubb för längdskidor. Andra skidintresserade ville att barn och ungdom skulle få fina möjligheter att prova skidsporten. Så var man överens om att bilda Gävle Skidkamrater 1973. Klubbnamnet var väl genomtänkt. Föreningen skulle präglas av fin anda kring skidsport, motion och friskvård. Men förhoppningsvis även av bred ungdomsverksamhet.

Redan från begynnelsen växte verksamheten och då särskilt efter spåren i Sätra. Där var även många skidkamrater med och utvecklade motionsspåren såväl sommar som vinter. Runt Sätra gick några höstar Gävle SK:s rullskidtävling.

Snart var GSK en av de större föreningarna i Vasaloppet med många duktiga motionsåkare. Så har det fortsatt genom alla år. Ungdomsverksamheten växte. Mycket tack vare duktiga ledare och engagerade föräldrar blev många av ungdomarna snart bland de främsta i distriktet och i slutet av 1980-talet hade föreningen fostrat fyra juniorer till olika skidgymnasier. Under de senaste säsongerna har på glädjande sätt åter ungdomsverksamheten varit framgångsrik både på bredden och i toppen.

Snart kände föreningen behov av en klubbstuga. I Strömsbro vid elljusspåret fick föreningen genom Gävle kommun tillgång till det gamla skogvaktarbostället, som driftiga medlemmar renoverade till klubbstuga med namnet Laggarbo. Där arrangerades både klubbävlingar och distriktstävlingar, exempelvis långloppet Lindölaggen. Under 30 år har Gävle Skidkamrater ansvarat för många

DM-tävlingar och gjort Lilla Gavleloppet och Gavleloppet till tradition i Gästriklands tävlingsprogram. Från många håll kommer Vasaloppsåkare för långloppet, som kan ge bättre seedning i Vasaloppsstarten.

Motion och trivsel var redan från början målsättningar för Gävle SK, som ordnat vandringar i fjällvärlden och efter vandringsleder. Den traditionella gemensamma resan till Vasaloppet har genom åren skapat klubbkänsla.

Efterhand som föreningen växte uppkom tanken på större och egen anläggning med både spårområde och klubbstuga. Tack vare mycket kunnigt arbete av medlemmar kunde man 1998 inviga egna klubbstugan efter Gamla Bönäsvägen invid Golfbanan och Lillgården. Då hade sedan länge några driftiga "skidkamrater" planerat och anlagt spår i området.

Nu kan föreningen erbjuda skidspår från 0,6 km till 17 km då vintern tillåter. Man kan välja sträckningar och svårigheter efter personliga önskemål. Belysning finns upp till 6 km. Sommarhalvåret är spårområdet utomordentligt för vandring och löpning.

Ständiga förbättringar och investeringar har givit föreningen den mångsidiga anläggning som Skidstavallen är året runt. Dit söker sig numera Gävleborna för att skogs-promenera, springa, orientera eller cykla mountainbike. Vintertid kommer därtill många utifrån för att åka skidor.

I Barnens Skidskola får de allra minsta sin första skidvana. Skidstavallen har blivit populärt utflyktsmål för organisationer och skolklasser. Där finns grillplats och full sysselsättning för familjer på boulebanan eller i barnens hinderbana.

Grunden för all denna breda verksamhet har alltid varit ideell. Många medlemmar och särskilt en del eldsjälar har ställt upp med sina kunskaper och färdigheter. Andra har haft ekonomisk omtanke och förmåga att bygga och administrera en stabil ekonomi under 30 år. Gävle SK har också fått stöd från offentligt håll med arbetskraft och hjälp från Gävle Kommun.

BO NORDLUND

Idrottarliv

Titeln på en ny bok om idrott är mitt i prick! Författaren och kulturjournalisten Gunder Andersson - med rötter i Hofors - har länge varit en av de skribenter som tagit in idrotten på såväl kultursidorna som i skönlitteraturen.

Nu har han tillsammans med förlagsredaktören Lena S. Karlsson samlat bidrag ur den rika självbiografiska litteratur, som våra största inom idrotten skrivit, ibland med någon sportskribent som "spökskrivare".

Alla våra stora finns i antologin med bidrag ur sina idrottsmemoarer. Idrottarliv är komponerad i teman som hur det började, om familj och bakgrund, om kamp och framgång och till sist om hur det slutade. De personliga idrottsminnena sträcker sig från tidigt 1900-tal med legenden som Harry Persson och "Sleven" Säfwenbergs till "Billan" Westin och hur hennes hjärtproblem sade ifrån fortsatt elitidrott.

Av lokalt intresse för Gästriklands idrottshistoria är flera avsnitt ur några av de självbiografiska böcker som Gunder Hägg givit ut. Från Ola Liljedahls bok om Börje Salming finns ett gripande kapitel om hur Börje som liten grabb förlorade sin far i en gruvelycka i Kiruna.

Vilken läsning dessa idrottsbiografier är och alltid har varit! Unga grabbar läser dem och drömmer om framgångar. Vi äldre läser dem och minns. Gunder Andersson menar att idrottsmemoarerna inte värderats rättvist. De ger bilder av skiftande sociala villkor och om idrottens framgångar, som en möjlighet till ett bättre liv.

Nu finns en väl vald samling idrottshistoria att läsa till ett mycket lågt pris.

BO NORDLUND

Vi vill ha flera medlemmar:

Vår ordförande **Helge Rask** har åtskilliga gånger försökt få fler föreningar och distriktsförbund som medlemmar i vår förening - **Gästrikedrottens Historiska Förening**, som bildades 1990 på initiativ av **Gästriklands Idrottsförbund**.

Vi har 259 medlemmar, varav tre förbund och 28 föreningar men vill bli åtskilliga flera för att få göra ännu mera för att sprida kännedom om idrottsrörelsens och idrottsföreningarnas stora betydelse i samhället – både förr och nu.

GHF är en ideell förening med främst medlemmar i alla fyra gästrikedkommunerna.

Vi är en av ett 20-tal idrottshistoriska föreningar i landet och samarbetar med de i Dalarna, Hälsingland och Uppland. Vi är med på landsomfattande konferenser. Nästa år i Karlstad.

Vi har starkt stöd av Gästriklands Idrottsförbund och idrottens eget studieförbund Sisu - Idrottsutbildarna.

Men medlemsavgiften är vår största inkomstkälla men mycket human:

Förbund/företag	200 kr/år
Förening	100 kr/år
Enskild medlem	50 kr/år

- Alla medlemmar får vårt medlemsblad, ofta 16 sidor, i april och november.
- Vi verkar också för att alla idrottsföreningar ska välja en arkivarie!
- Vi ger råd till föreningar, som planerar bokutgivning eller ett jubileumsfirande. Att jobba med idrottshistoria har blivit en folkrorelse senaste 20 åren, och vi hoppas att ni på något styrelsemöte inom kort diskuterar ett medlemskap i GHF.

Våra senaste, nya medlemmar:

Karl-Axel Axelsson, Gävle
Stig Blomqvist, Gävle
Ulla Carrick, Sandviken
Olle Friberg, Sandviken
Sven Hildebrand, Gävle
Sven Johansson, Gävle
Ulf Magnusson, Gävle
Bengt Modigh, Gävle
Lars Wall, Valbo
Hans Ädel, Valbo

Nya föreningar:

Boxningsklubben Falken, Gävle
Gävle Skidkamrater
Hofors Kanotklubb
Sandvikens Segelsällskap
Stensåtra IF

Vår målsättning:

att i Gästrikland väcka och underhålla intresset för idrottshistoria från slutet av 1800-talet

att med hjälp av text, ljud och bild dokumentera idrottsmän och -kvinnor samt ledare och våra idrottsföreningarnas historia.

Vem är arkivansvarig i din förening?

Har ni ingen? Tillsätt en!

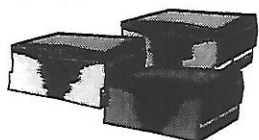
Arkiv Gävleborg (i Gävle) och kommundrivna arkiv som det i Sandviken kan ge tips och råd om vad som ska sparas och kan gallras ut. Men även om hur fotografier samt handlingar lämpligen bör förvaras för att inte skadas av tidens tand.

Arkiv Gävleborg:

Styrmansg. 4 på Brynäs i Gävle.
Tel. 026-10 88 70

Sandvikens kommuns centralarkiv:

Stadshuset, Sandviken.
Tel. 026-24 11 80, 026-24 14 06

Kassörens ruta:

Våra mål är...

att

i Gästrikland väcka och underhålla intresset för idrottens historiska bakgrund och utveckling

att

med hjälp av text, ljud och bild dokumentera våra idrottsmän och idrottsledare samt våra idrottsföreningarnas historia

Vi rättar till felaktiga belopp på inbetalningskortet 2003

Genom ett tekniskt fel skrevs större delen av inbetalningskortet för i år ut med dubbel medlemsavgift.

Du som betalat in den dubbla avgiften noteras för betald avgift 2004.

Du som betalade in avgiften enbart för 2003 eller ligger efter med medlemsavgiften får inbetalningskort för år 2004 och de år som inte betalats.

Gästrikedrottens Historiska Förening

Att. Rune Holmgren, Furuvägen 27, 812 31 Storvik • Telefon: 0290-108 64. Postgirokonto. 81 60 67-3

Medlemsavgift/år: Enskild medlem 50:-, förening 100:-, förbund och företag 200:-.

Du får vårt medlemsblad två gånger och vi ordnar flera idrottsprogram årligen.